



Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. III. An licitum sit Occidere Proximum Innocentem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

QUÆSTIO III.

An Licitum sit Occidere Proximum Innocentem?

19.
Innocentis
directa occi-
sio semper
illicita.

DICO I. Numquam licet per se & directe interficere innocentem. Est communissima Theologorum & juxta *VViggers* cap. 2. *de b. 13.* certa doctrina. Fundatur in generali prohibitione: *Non occides*; (ut *Exodi 23.* legitur) *Infontem & justum non occides.* A qua non legitur facta esse ulla exceptio; ut proinde omnis calus censetur contentus juxta regulam *Augustini. 1. de Civit. 20.* Ex quo sumitur ratio conclusionis: non potest enim quis de re non sua disponere illam destruendo sine concessione, immo contra voluntatem domini, qui respectu vite est solus Deus.

Nequidem
ad averten-
dum reipub-
licæ exci-
dium.

Unde etsi tyrannus minaretur certum reipublicæ excidium, nisi caput innocentis amputatum sibi mittatur, illicitè hoc reipublica pararet: quidquid contra tormentum omnium Doctorum ex mera congruentia plausibili senerit *Poncius d. 52. num. 25.* Quemadmodum nec unicum peccatum fornicationis committi posset jubente tyranno, ut reipublicæ imminens excidium impediatur. Quidni autem pari ratione conjectari posset, Deum in tali necessitatis articulo concessisse dominium seu potestatem utendi corpore non suæ? Itaque Deus, qui discrimini sui peculii seu reipublicæ præsens adest, quique facile potest salvare, si velit, omnes, rationabiliter non vult id fieri per occisionem innocentis; contra cujus voluntatem nemo potest id attentare, etsi omnes reliqui perirent, Domino sic volente. Plura etiam opposito semel dato nascerentur incommoda, & casus multi facile pari ferè fundamento fingerentur contra bonum naturæ. Et sicut posset occidi unus, quidni viginti, centum, mille &c. ut major pars servetur? Quidni interdum ad diuturnos ac intolerabiles cruciatus vitandos, item periculum sequentium peccatorum &c. licebit occidere seipsum? Et in præsentem quidni ipse innocens possit occidere seipsum ad bonum reipublicæ tuendum?

20.
Innocens
tamen te-
netur se dis-
criminari ex-
ponere.

Potest, et-
iam invi-
tus tyranni
dispositioni
permissi.

Ipsè nihilominus innocens teneretur ex officio subditi & partis se discrimini mortis exponere pro republica, sequè tyranno præsentare, ut ad se mitti occidendum posset. Et consequenter *Lessius c. 9. dub. 7. VViggers sup.* & alii passim contra *Soto l. 5. qu. 1. art. 7.* & alios censent posse nolentem cogi à republica, & mitti ad tyrannum, non intendendo occisionem innocentis ab eo patranda, sed suam liberationem. Quamvis injustè agat, tum tyrannus, tum ejus ministri, quibus in innocentem, etiam ad

capiendum ac tyranno tradendum, nullum jus competit, nec à republica tribuitur, aut à tyranno tribui potest. Objectiones & Solutiones vide apud citatos Auctores.

DICO II. Per accidens & velut indirectè quibusdam casibus licitum est occidere innocentem: Sic nimirum ut mors illius non intendatur, sive tamquam finis, sive tamquam medium, sed alius immediatus & bonus effectus, qui sit prævalens aut æquivalens, quem proinde prosequi fas est, non obstante occisione seu morte annexa innocentis, v. g. licitum est dirigere tormentum in turrim hostilem, in qua innocentes sunt ligati, ad averteendam inde impugnationem. Ita communiter Doctores. Ratio est: quia jus directè impetendi turrim non perditur ob periculum innocentium ibi per accidens & invito impetitore existentium; ad quorum proinde incommodum (quod non tenetur cum tanto suo præjudicio vitare) censetur se permissivè habere, solum adhibendo (quod potest) media ad victoriam necessaria. Confirmatur: quia alioquin posset hostis contra omnem impetum instar valli objicere innocentes, sicque eludere jus alterius, & se recedere insuperabilem.

21.
Indirecta
innocentium
occisio qui
licita.

Casus.

Allegantur passim à Doctoribus diversi alii casus affines. Ut quòd licitum sit defendere se contra invalorem injustum, et si præter voluntatem sequatur mors innocentis, quem invalore objicit instar clypei, quatenus retro eum latitans securus occidat, eò quòd per innocentis interpositionem non eripiatur jus se defendendi à natura concessum, ut proinde prædicta aggressionis repulsa veluti licita & necessaria, non reddatur per damnum innocentis, per accidens annexum nec intentum, illicita. Ita *Corduba*, *Petrus Navarra*, quos citat & sequitur *Lessius* cap. 9. *dub. 9. VViggers* cap. 2. *dub. 8.* citans etiam *Malderum*. Item *Rodriguez*, *Bonaçina*, *Diana*, *Silvius*, ut refert & sequitur *Bassani V. Homicidium* l. 1. num. 15. & alii: Item quòd liceat fuga vite necessaria per angustam viam, etsi protensus sit innocens v. g. claudus vel infans (nisi certò perimendus decederet sine baptismo) ibi incautiùs jacens in angustis vite. Ita *VViggers sup.* refert *Corduba* & *Malderum*, qui idem dicit, si fugiens probabiliter speret, quòd transitu suo innocentem non occidet. Secus est juxta *VViggers sup.* quando innocens occidendus utilitate modo succedens per viam fugienti cedere nequit: quemadmodum nequit in naufragio eripi tabula ab alio jam occupata, ut se salvo.

22.
Varii alii
casus.

Petes, an pro conservatione vite prægnantis liceat præbere pharmacum, quo fetus intereat? Resp. cum communissima do-
ctorum

23.

procurare abortum fetus animati.

Immo & inanimati Probat ex precepto, Non occides,

24. Accidant alie auctoritates Patrum & Conciliorum.

25. Denique probatur ratione.

Ad vitandam infamiam id licet, probabile non est.

torum sententia in primis id non licere, dum pharmacum directe tendit ad extinguendum fetum, seu procurandum abortum; idque siue fetus sit animatus (tunc enim est directa occisio innocenti, ut alius fervetur) siue, necdum animatus: nam & hunc extingui, secundario vetatur precepto: Non occides, juxta Tertullianum c. 9. Apologetici dicentem: Nobis homicidio semel interdico, etiam conceptum utero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissolvere non licet. Homicidii festinatio est, prohibere nasci. Quare sicut impediens luctum proximi peccat contra preceptum Non furaberis; sic & impediens ne homo conceptus nascatur, peccat contra preceptum Non occides.

Alia quoque Auctoritates gravissimae damnant procuracionem abortus, non distinguentes inter fetum animatum & inanimatum; ut videtur est apud Augustinum Serm. 244. de temp. quem de utroque se velle intelligi, etiam inde non parum colligitur, quod ibidem vel sola venena sterilitatis procurantes homicidii arguat. Hieronymus similiter Epist. ad Eustochium de Custodia Virginis. inter alia, virgines corruptas procurantes abortum (quod ordinariè fit ad vitandam infamiam) vocat filii necdum nati parricidas.

Videri etiam possunt varia Concilia, Ancyranum can. 20. Quin sextum, et si illegitimum, can. 91. Guarnacense, alias Wormaciense (ut citat Burchardus) relatum c. Si aliquis, de homicidio. Praeterea Sixtus V. Constit. 87. quae incipit: Effrenatam, contra procurantes abortum fetum, siue animati, siue non animati, statuit omnes poenas constitutas contra veros homicidas. Gregorius XIV. Constit. 8. Sedes Apostolica, reducit quidem Constitutionem Sixti V. ad terminos juris communis, quantum ad abortum fetum non animati; hunc ipsum tamen vocat gravissimum scelus & nefarium flagitium.

Accedit & illa ratio, quod secundum omnes non licet procurare pollutionem, ob sanitatem aut vitae conservacionem, ergo neque abortum: cum hoc non minus, immo magis directe & propinquius adversetur naturae generationis quam alteri: sicut fetus, et si non dum animatus, vicinior est animae humanae, quam semina nondum coacta. Si tamen partus esset corruptus, tunc liceret directe materiam illam abigere pro matris sanitate; quia non habet amplius rationem fetus, sed malignae cujusdam massae.

Unde toleranda non est alicujorum opinio, qui dixerunt, aut etiam probabile existimarunt, licitum esse procurare abortum ad vitandam infamiam, aut poenam mortis. Quam proinde damnatam fuisse in Congregatione S. Officii se audivisse refert Diana P. 6. Tract. 8. Resol. 37.

Herincæ Sum. Theol. Pars III.

Dices cum Sanchez (qui l. 9. de Matr. d. 20. n. 9. & 10. cum nonnullis docet licite matri periclitanti dari pharmacum tendens ad faciendum abortum fetus non animati) tali casu fetus esse aggressor vitae matris, causans ei periculum, uti humores pravi invadunt naturam: ergo instar humoris exundantis poterit expelli; dum inde non sequitur incommodum majoris momenti. Confirmatur: quia fetus inanimatus est pars matris L. 1. §. 1. ff. de insturendo venire, pars autem potest abscindi pro conservacione totius. Resp. non magis invadere fetum, quam semen, cujus exundantis retentio morbum causat; hoc tamen non ideo potest directe pelli. Immo fetus animatus potiori ratione invadit, naturamque offendit; nec tamen directe expelli potest, ut proinde non censetur subesse aggressio (cujus periculo per actum generationis se mater exponit) quae destructione directa possit depelli, in qua etiam gravissimum non deest incommodum, ut ex praemissis patet. Accedit pharmacum expulsum fetus tantum plerumque sua generatione nocere periclitanti matri, quantum profit liberatio à fetu. Ad confirmationem. Resp. fetum etiam inanimatum non esse proprie partem matris. Neq. L. 1. citata id asserit, sed loquens aperte de fetu etiam animato ait, quod sit, quodam scilicet loquendi modo, portio matris vel viscerum ejus.

Resp. II. Matri periclitanti in defectum alterius remedii licite datur medicamentum per se & directe tendens ad curacionem morbi, et si putetur abortus futurus, si fetus nondum sit animatus. Ita communiter Doctores. Ratio est: quia mater habet jus adhibendi remedia necessaria & per se ordinata ad conservacionem vitae, quod non amittit per conceptionem prolis; neque etiam impeditur per charitatem, cum proles nondum sit animata, adeoque nec capax aeternae vitae vel mortis. Non est tamen licitum matri praebere aut signere simile pharmacum cum notabili periculo fetus, quando creditur animatus, & certo vel probabiliter existimatur vivus in lucem edendus. Ita quoque Doctores communiter. Ratio est: quia quisque ex charitate tenetur salutem animae proximi praeferrere propriae vitae corporali. Si tamen nulla sit spes prolis vivae edendae, etiam si mater à medicamento abstineat, & magna sit spes sanitatis matri reddendae si utatur medicamento, quod directe tendat ad conservacionem matris, tunc non apparet ratio, cur ipsa nequeat illo uti. Sanchez quidem supra n. 17. putat spem vitae prolis moraliter & quasi citra miraculum non esse, si antea mater moriatur vi morbi. Sed contrarium docet frequens factis experientia. Est enim vix supervivat diu, saepe tamen pro tantillo tempore, quantum necesse ad baptismum.

Quo vero tempore fetus animetur, discutunt & dissentiunt Medici (et notitia hujus

Fi

26. Fundamentum Sanchez consonis licere abortum fetus inanimati, ut gravida moritura sanetur.

Dissolvitur.

27. Indirecta Procuratio abortus an vel que licet.

28. Quo tempore animetur fetus.

hujus rei etiam Cōfessariis utilis esse queat convenientes in hoc contra *Fenum* (qui falsò credit id fieri tertio die à cōceptione) quòd id contingat tempore, quo fetus est formatus seu effigiatus; prout etiam clarè supponitur *Exodi 21.* juxta versionem *Septuaginta*, & docetur à *Tertulliano l. de anima c. 27.* dicente: *Ex eo fetus in utero homo, à quo forma completa est. Nam & Moysi lex tunc abortus reum talibus indicat, cum jam hominis est causa, cum jam illi vita & mortis status deputatur.* Hæc porro formatio perficitur in maribus die trigesimo, in feminis quadragesimo aut quadragesimo secundo, juxta *Hypocras.* Nimia differentia est dupli aut majoris tēporis, quam quidam statuat inter mares & feminas; prout nonnulli dies quadraginta pro maribus, octoginta pro feminis statuūt. Vide *Fromandum Philos. Christiana l. 1. c. 2. ar. 2. & l. 2. c. 6. ar. 16.*

QUÆSTIO IV.

An & Qualiter Liceat Occidere Malefactores, Tyrannum, Vel Patri aut Marito deprehensos in Adulterio?

29. Malefactores morte punire aut de iure privata non licet.

RESP. I. Certum esse apud omnes DD. non licere id privata auctoritate, defectu potestatis divinitus non concessæ, nisi Principi seu Magistratui, ejusque Ministris, Unde qui sine aliqua publica administratione maleficum occiderit, velut homicida judicabitur: & tantò amplius, quantò potestati sibi à Deo non concessam usurpare non timuit, ut rectè *Wiggers Tract. 2. c. 2. dub. 3.* non rectè tamen referens ut verba *Augustini 1. de Civit. c. 16.* ubi nihil ad propositum. Alibi tamen *S. Doctor* id quoad substantiam tradit, & signanter *c. 17.* dicens: *Non licet privata potestate alicui hominem occidere vel nocentem.*

30. Licet publicè, dum id suadet de. licti qualitas.

RESP. II. Publicè nihilominus auctoritate, quado delicti gravitas id exigit aut permittit, est indubiè licitum mutilare aut etià occidere malefactores; ut habet omnium etià Christianarum Nationū sensus & praxis, immo & Ecclesiæ, decernentis hæreticos supplicio extremo afficiendos. Ratio est: quia potestas meritam poenam, atque adeò etiam mortem infligendi; est superioribus hujus sæculi à Deo concessa. Unde ad *Rom. 13.* dicitur: *Si malum feceris, time: non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui male agit.* Quem locum putat *Poncius d. 52. q. 5.* non satis probare. Sed immeritò: gladium enim iudex portat non sine causa, utique non ad arcendas multas, sed ad terrendos & puniendos per illum, etiam usque ad internecionem, malefactores, ut rectè Interpretes, signanter *Sabouth & Estius.*

Probatur.

Locus ad Rom. 13. an rectè probet.

31.

Facilis calumniæ pateret vulgata proba-

tio, quòd pars sit propter totum, pro cuius proinde cōservatione potest ipsa resecari, uti excindi membrum putridum, ne cetera inficiat. Inter totum enim physicum (in quo forma hæc vel illam partem informat ob bonum totius, ut ipsum possit debite subsistere & operari) & morale seu politicum, quale respública, non est per omnia eodem modo discurrendum; cum sanè non liceat ob exigentiam totius politici amputare membrum innocens, seu directè occidere, innocetem; sicut tamen ampliatari potest membrum physicum ob minas tyranni, juxta plures.

Solum hic notanda venit littera difficultis *Scoti 4. d. 15. q. 3.* ob quam ei absurda, ac veluti sine fidei minus conformis doctrina adscribitur à Nonnullis, signanter *Wiggers c. 2. dub. 2.* quasi doceat occidi non posse malefactores, nisi in veteri Lege expressos, seu (ut *Franciscus Bona Spez d. 19. dub. 2.* locum *Scoti* malè citans ex *dist. 3.* & pejus addens, ipsum nimis periculosè sequi *Waldfes Hæreticos*) nisi casibus, in quibus Deus dispensare legitur. Sufficisset pectori Christiano legisse *Cavellum ibid. in Scholio* ut mens Doctoris sanè intelligeretur & explicaretur.

32. Absurda opinio non rectè adscribitur.

Ejus mens explicatur.

Itaque Doctor verbis *S. Augustini* (quem vide *1. de Civit. 21.* & pariter explica) asserit non posse occidi, nisi adit lex justa generalis (qualis est, quæ derivatur ex lege Dei, vel ei concordat, aut certè non discordat, uti etià verbis *S. Augustini* subdit) vel Dei specialis justitio. Unde quod ex *Augustino supra* subsequenter adjungit, requiri exceptionem Dei à lege prohibete homicidium, intellige non de exceptione per legem positivam, præsertim veterem (quam dudum cessasse, ac non obstante cessatione leges humanas de poena mortis justè statui posse, ibidem aperitissimè *Scotus* præmiserat) sed sive per hæc, vel specialem justitiam, sive per ingenitum lumen rectæ rationis, quo constat de obligatione, & interpretatione præcepti naturæ de non occidendo, adeoque de gravitate culpæ & demerito poenæ mortis. Quare dum *num. 6.* ait legem talionis contra homicidas esse confirmatam in *Evangelio Matth. 26.* *Omnes qui acceperint gladium gladium percipiant,* non vult, quòd Christus ibi legem ferat vel instituat, aut det facultatem occidendi homicidas contra præceptum *Non occides* (ut malè ipsum intellexit *Wiggers*) sed quòd ibi declarat, quid homicidæ rationabiliter mereantur, ut proinde justè talis lex per communitatem seu rempublicam posset institui; prout litteram *Scoti* insipienti est manifestum.

Supponens autem *Scotus* non ita constare de gravitate simplicis furti (quod inter mortalia est parvum) urget non constare etiam de aliqua exceptione per legem expressam, immo in veteri Lege (quæ tamen rigorosa erat) fures simplices non potuisse occidi. Non solus autem *Scotus*, sed & alii gravissimi Doctores apud *Cavellum supra*

33. Quid pro furtis, & aliis cum ipsis, occisio simpliciter statuitur.